

Skupina Organizace občanské společnosti v Evropském hospodářském a sociálním výboru (EHSV): konference konaná dne 11. října 2022 v Ostravě-Vítkovicích

„Hledání nové podoby Moravskoslezského kraje v zájmu zajištění sociálně spravedlivé transformace“

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Mimořádná schůze skupiny Organizace občanské společnosti

Hledání nové podoby Moravskoslezského kraje v zájmu zajištění sociálně spravedlivé transformace

[@CSOGroupEESC](#) #JustTransition

11.10.2022 | 10:00-16:00
Svět techniky, Ostrava-Vítkovice, Česká

Evropský hospodářský
a sociální výbor
skupina Organizace občanské společnosti

EU2022.CZ

Moravskoslezský kraj coby jeden ze tří českých uhelných regionů a někdejší srdce českého ocelářství intenzivně pracuje na transformaci v udržitelný region s nízkými emisemi uhlíku a vynakládá v tomto směru velké úsilí. Tento proces stále probíhá a nepochybně obnáší i změnu místní identity.

V *Dolních Vítkovicích* – bývalé průmyslové oblasti v Ostravě, kde se dříve těžilo uhlí a vyráběla ocel – se v říjnu 2022 sešli zástupci akademické obce, místní organizace občanské společnosti, zástupci regionálních a celostátních orgánů a členové skupiny Organizace občanské společnosti v EHSV, aby zde představili příklady úspěšných řešení a diskutovali o výzvách, které před tímto krajem stojí na cestě k sociálně spravedlivé transformaci. Konference byla pořádána v rámci českého předsednictví Rady EU.

Směrem k sociálně spravedlivé transformaci: výzvy

- Cesta k sociálně spravedlivé transformaci přináší řadu výzev. Má-li být transformace spravedlivá, je třeba v jejím rámci usilovat především o **zachování místní identity**. Je dobře známo, že komunity v oblastech spojených s těžbou jsou velmi svérázné. Při přeměně „srdce českého ocelářství“ v nízkouhlíkové hospodářství jde především o **změnu místní identity**. Je tedy zcela zásadní, aby do plánování obnovy tohoto regionu **byli přímo zapojeni lidé a místní komunity, jejichž názory budou mít náležitou váhu**.
- Největší výzvou tohoto století je **změna klimatu**. Vzhledem k tomu, že nás tato změna bezprostředně ohrožuje, je **přechod na klimaticky neutrální ekonomiku** naléhavější než kdy dříve, což je coby ústřední prvek zakotveno v Zelené dohodě pro Evropu. Dozvěděli jsme se o ničivých dopadech, který na tento region měla více než sto let trvající těžba uhlí, o tom, jak zaniklo celé město a komunity byly rozptýleny. Tento příklad nám na mikroúrovni ukazuje **důsledky toho, když se neplánuje do budoucna**, a připomíná nám, jaké jsou **dopady ignorování změny klimatu**.
- Další výzva se rodí z popela **rusko-ukrajinské války**. Jde o **dosažení energetické nezávislosti**, především na Rusku. Právě energetická soběstačnost, která s sebou nese řadu složitých překážek, jež jsou s ní nedílně spjaty, se stala jednou z hlavních strategických výzev naší doby, a to nejen na celostátní, ale i na **místní úrovni**.
- Výzvu pro transformaci představuje rovněž problém **odlivu mozků a současné demografické trendy**. Odliv mozků, který je jednou z hlavních příčin stávajícího úbytku obyvatelstva v tomto kraji, postupně připravuje několik regionů o kvalifikovanou pracovní sílu. Kvalifikovaní pracovníci jsou přitom jednou z hlavních hnacích sil hospodářského a sociálního rozvoje. Úspěšná transformace regionu závisí na jeho **schopnosti inovovat** a zajistit tak, aby zde obyvatelé zůstali.
- V neposlední řadě je pak zásadní výzvou i to, aby sociálně spravedlivá transformace byla **vyvážená a inkluzivní**. To znamená postarat se o to, aby transformace byla přínosná všeobecně, nikoli pouze pro hrstku lidí. **Se všemi místními komunitami musí být zacházeno stejně** a je třeba řešit řadu souvisejících problémů, jako je **sociální vyloučení**, zejména těch nejzranitelnějších.

Jak přistupovat k transformaci a zajistit, aby byla sociálně spravedlivá

- Především je nezbytné uznat, že **svět se mění**. Musíme proto **tuto změnu přijmout a pokusit se ji ovlivňovat tak, aby byla co nejpříznivější**.

- V této souvislosti je zásadní **uznat, že občanská společnost musí být do procesu změn přímo zapojena**. Organizace občanské společnosti musí být zapojeny do partnerství prostřednictvím inkluzivního **přístupu zdola nahoru**, aby tak bylo zajištěno **participativní úsilí** a v konečném důsledku i **skutečně spravedlivá transformace**.
- Zásadní odpovědnost mají zároveň i **místní orgány**, a sice pokud jde o **podporu nejzranitelnějších osob** a těch, kteří jsou méně schopni přizpůsobit se změnám. **Klíčem k zajištění spravedlivé transformace je partnerství mezi místními orgány a organizacemi občanské společnosti**.
- **Transformace bývají často radikálními procesy**. Musíme tudíž provést a akceptovat **dalekosáhlé změny**, zejména pokud jde o naše postoje a vnímání. Změny jsou součástí každé transformace a současné okolnosti vyžadují změny, které jsou radikální.
- Ovšem i navzdory skutečnosti, že je sociálně spravedlivá transformace radikální, je třeba ji provádět postupně – **krok za krokem**. Během každé fáze tohoto procesu musíme zajistit všechny podmínky, které společně vytvoří spravedlivé sociální prostředí.
- Dále se pak musíme zavázat k tomu, že budeme **řešit veškeré aspekty života**, od průmyslu až po životní prostředí, od vzdělávání až po zdraví. Aby byl tento závazek účinnější a ucelenější, je nezbytné **určit konkrétní a cílená opatření**.

Nástroje pro sociálně spravedlivou transformaci

- Sociálně spravedlivá transformace se může stát realitou pouze díky **důmyslnému souboru činností a opatření**. Především musíme **posílit investice**, a to i v případě, že se přínosy našich investic projeví až v **dlouhodobém horizontu**. Musíme být svolní investovat dnes, ale plody těchto investic sklízet až zítra.
- Je proto zásadní **zaručit nepřetržitý přístup k veřejným a soukromým finančním prostředkům**. Značné zdroje již poskytuje **Zelená dohoda pro Evropu** a balíček „Fit for 55“. Tyto zdroje již nyní podporují transformaci Moravskoslezského kraje i dalších regionů v rámci Evropské unie.
- V této souvislosti je obzvláště důležité zaměřit se na **malé projekty, sociální služby, infrastrukturu, inovace a výzkum, zemědělství, rozvoj a sociální soudržnost**. Ještě zásadnější význam však má zajištění konzistentního financování v oblasti **kultury a vzdělávání**. Tato odvětví jsou totiž nejsilnějšími faktory, co se týče podněcování změn v sociálních a hospodářských strukturách.
- Dalšími významnými nástroji jsou **sdílení poznatků** napříč odvětvími a sektory a **učení se z osvědčených postupů a pozitivních příkladů**. Musíme tyto procesy podporovat a postarat se o to, aby vedly ke **spirále pozitivních dopadů**. Transformace Moravskoslezského kraje by například mohla být vzorem pro ostatní evropské regiony, které procházejí transformačními procesy.
- Všechny tyto činnosti a opatření by se měly zaměřit zejména na **vytváření nových pracovních příležitostí, zajištění kvalifikovanější pracovní síly, posílení integrace a inkluzivnosti, rozvoj urbanismu, zdůraznění regionálního dědictví** a tak dále. V konečném důsledku jde o to, **vdechnout regionu a jeho obyvatelům nový život**.
- A nesmíme zapomínat ani na to, že chceme-li být úspěšní, je zcela zásadní zajistit, aby všechny výše uvedené akce a opatření **byly v součinnosti a vzájemně se posilovaly**.